

és tartalmi fejlesztésére. Ezek alkalmazásbavételének azonban alapvető feltételei hosszú távon a következők:

1. A befogadók, a majdani alkalmazók, az erdő- és fagazdaságok minden vezető beosztású dolgozója számára meg kellene szervezni a SZÁMOK kéthetes Számítógép és vezetés c. tanfolyamát. Ez a tanfolyam ugyan csak elemi ismereteket nyújt, de segítségével elérhető lenne, hogy a falakon belül csak híve legyen az újnak.

2. A szakma jó képességű, fiatal szakembereiből (mérnökök, technikusok) rendszer-, ill. folyamatszervező szakembereket kellene kiképezni, hogy az ágazatot ismerő szervezőkkel rendelkezünk.

3. Végül az ERTI számára lehetőséget kellene biztosítani, hogy még szélesebb alapokon folytathassa az ágazati-gazdaságtani kutatásokat. Társadalmi munkásoktól, vagy üzemi szakemberektől nem várható el, hogy hivatali munkájuk mellett az ágazat égető problémáit mint amilyen pl. a termetodika, tudományos igényességgel megoldják. Csak kvalifikált erdőmérnökökből, okl. közgazdászokból és matematikusokból álló hivatásos team lesz képes erre a feladatra, mivel polihisztorok ma már nincsenek.

Vida László:

A FATERMESZTÉS VÁLLALATI HATÉKONYSÁGÁNAK FOKOZÁSA

Az élőfatermesztés akkor hatékony, ha a társadalom hosszú távon jelentkező, egyre bővülő igényeit a rövidebb időszakokban előállítható és állandóan növekvő vállalati jövedelmezőséggel elégíti ki. A társadalom igényeit a fatermesztés — amelynek termelési átfutási időszaka sok esetben évszázadnyi, vagy legalábbis sok évtizedes tartamú — csak akkor képes betölteni, ha a rendelkezésére álló területek fatermőképességét maximálisan igyekszik kihasználni. Feltétlenül törekednünk kell arra, hogy az adott területen a fatermés *maximális legyen* mennyiségben és lehetőleg értékben is. A hatékony gazdálkodásnak a megjelölt bevételi oldalán túlmenően természetesen biztosítania kell a munkálatokkal kapcsolatos *költségek általában csökkenő tendenciáját*, hogy a rendelkezésre álló eszközök kihasználása fokozódjék, megteremtődjenek az alapok az újratermeléshez, mégpedig bővített formában és a tevékenységben érintett dolgozók munkakörülményei javuljanak, jövedelmük fokozódjék.

A tudományosan megalapozott, gyakorlatias és korszerű erdészeti termőhelyminősítő és osztályozó eljárás lehetőséget ad a termőhely függvényeként telepíthető célállományok előállítására. Ez a munka mindenképpen a maximális fatermés irányába hat és csupán a két vagy több fafajú ajánlásai adnak módot a mindenkori fafajpolitika szabályozókkal is támogatott érvényesítésére. Adott területen a „legnagyobb fatermés elve” mindenekelőtt, azonban lehetőség nyílik a minőség javítására is.

Ma már nem kétséges, hogy a kiválasztás, a nemesítés mennyiségi, vagy minőségi — esetleg mindkét — szempontból nagyobb teljesítőképességű klónok előállítására képes. A nemesnyárok és fűzek hozamtöbblete nyilvánvaló és a szelekció újabb és újabb fajtákkal igyekszik az értéktöbblet vonatkozásában segítséget adni az erdőgazdaságnak. A nemesített ültetési anyag hozamtöbblete mennyiségben és értékben is — várhatóan — igen jelentős, amely körülmény ugyan képes elviselni az állománylétesítés költségeinek növekedését is (maga-

sabb csemeteár, kiemelten gondos munkák többletkiadásai stb.), azonban erre a gazdálkodó szervezeteknek ösztönzést kellene adnia az illetékeseknek pl. az egységárak vonatkozásában, vagy pl. az előállítási térítések előleg folyósításának rendszerében. Nyilvánvaló, hogy a népgazdaság hosszú távú célkitűzéseire mindenkor a gazdálkodási ciklusokban ható és ösztönző szabályozó teremthet meg jövedelmező állapotot.

A nemesített ültetési anyagok fokozottabb mértékű alkalmazását szorgalmazni kell. Meg kell gyorsítani e kérdéscsoporttal összefüggő hatósági intézkedéseket és a kutató tevékenység tapasztalatszerző ütemét is.

A termőhelyfeltárás segítheti a munka hatékonyságát azon előírás függvényében is, amely *kizárja az igen alacsony termőhelyi értékű célállományok létrehozását az előfatermesztés köréből.* E lehetőséggel — megjegyzem — az erdőgazdák egy része nem szívesen élt mind ez ideig, hiszen pl. egy erdőrésznek a fenti probléma miatti elhagyása az erdőfelújítási tevékenységből azon veszéllyel járhat, hogy elmarad az erdősitése, mert nem biztosan garantált e feladatvégzéshez célcsoportos forrás megszerzése. Állítható, hogy az elmondottakkal kapcsolatos hosszabb távon kialakított, rendszeres és körültekintő munka ugyancsak növelheti az előfatermesztés hatékonyságát és jövedelmezőségét.

A fatermesztés hozamnyerő tevékenysége hatékonyság tekintetében kicsúcsosodik a fafajpolitikai nézőpontot is figyelembe vevő *természetes felújításban.* Igaz, hogy a technológiacsoport eredményessége a ráfordítások viszonylagos alacsony voltában rejlik elsősorban, de a fatermesztési lehetőségei a termőképességet — útmutató a természet — maximálisan segítik kihasználni. A közgazdasági szabályozók napjainkban is jelentős ösztönzést adnak a természetes felújításhoz, de nyilvánvalóan bővíthető alkalmazása jövedelmezőségére, viszonylag alacsony eszközszükségletére és a mindenképpen előtérbe helyezendő, szakmailag kívánatos eredményességére való tekintettel.

A termőképességnek legmegfelelőbb fatermesztést előállító célállományok elve semmiképpen nem mond ellent annak a tapasztalatnak, amely a legutóbbi évek erdőművelési munkái következtében egyik-másik fafajból létrehozott célállományok túlzottnak tartott mértéke jelent. Megemlítem példának a hazai fenyők esetét. Ha egyértelmű a termőhelyfeltárás fafajleírása, akkor nem szükséges, de nem is szabad kevésbé alkalmas célállomány létesítésére gondolnunk. Talán a gazdasági szabályozók (egységárak, felárak) módosításával lehetne — de nem feltétlenül szükségszerűen — *korlátozni egyik-másik fafaj túlzott mértékűnek tartott alkalmazását.* Persze ez esetben is korrekt kell hogy legyen a gazdálkodó szerv eljárása.

Az erdősités jelenlegi jövedelmezőségi szintje nagyjából kielégítőnek mondható (jobb az erdőtelepítések esetében és kevésbé jó az erdőfelújítások munkáinál) és a legutóbbi időkig általában biztosítani tudta az újratermeléshez és az egyéb szükségletekhez feltétlenül fontos vállalati alapokat. A mindinkább fokozódó gépesítés állandóan növekvő eszközterhei (beszerzés, fenntartás) az állapot feszességéhez vezettek, amely problémából a kivezető út a racionális technológiában, illetve a technológiák műveletcsoportjainak korszerűsítésében, egyszerűsítésében és ezeken keresztül olcsóbbá tételében keresendő, olyan körülmények között, amelyet az egyre csökkenő munkáslétszám, az ezzel kapcsolatosan jelentkező technikai ellátottság fokozása, az eredményes erdősfítés átfutási idejének csökkentése nehezít.

A fatermesztési munkák önköltségsökkentésének problémái közül néhányat érintek a következőkben:

A csemetetermelés korszerű módszerei biztosíthatják a fejlett gyökérzetű, méretes ültetési anyagot. További lépések tehetők a szelektált fajták előállítására.

sára. A szaporítóanyagtermelésben géprendszerek, illetve gépsorok is alkalmazhatók (lásd a fenyő finn módszerű termesztését). A csemetetermesztést jelenleg szolgáló *objektumok számának csökkentése* az eszközkihasználást jobbá teheti, a munkaszervezést segítheti.

Az erdősítést előkészítő tevékenységek, bozótirtás, sarjviasszaszorítás, tuskózás és kapcsolódó műveletei, a szántás, a talajlazítás stb. igen jelentős költségkomponensei az élőfatermesztésnek. Biztató kezdeményezésekről, sőt üzemszerű alkalmazásbavételekről is tudunk, amelyek pl. a *kémiai módszerekhez* fűződnek, vagy pl. a *tuskózást és szántást kiküszöbölő, helyettesítő* részleges, vagy teljes talajlazítást biztosító berendezésekhez kapcsolódnak.

Erdősítések ültetési és ápolási munkáinál a *szélesebb sortávolságok* bevezetése, a *méretecsökkentés* alkalmazásával összefüggő tőszám-csökkentés, a *gépesítés fokozása*, illetve a nagyobb teljesítményű berendezések alkalmazása, a *vegyszeres úton* géppel történő gyomirtás mind megannyi lehetőség a korszerű módszerekhez és a jogosan feltételezett költségcsökkentéshez.

Az erdősítések létrehozásánál alkalmazható különleges eljárások egy része ugyan növelheti a ráfordításokat, de ezek alkalmazása a legintenzívebbnek tartott ültetvényes módszerekhez kapcsolódik gyors megtérülést feltételezve. A *köztreshasznosítás*, bár elég régi eljárás, hatékonyságából semmit sem veszített.

Nagy lehetőségek nyílnak viszonylagosan az *üzem- és munkaszervezés* tevékenységeinél. A jól szervezett, gondos erdősítési munka fokozza az eredményességet. A megfelelő képzettségű, tapasztalt dolgozók művezetési szinten végzett irányítása (szakosítás) feltétlenül növeli a hatékonyságot. Természetesen számtalan egyéb szervezési lehetőség adódhat még a felsoroltakon túlmenően.

Napjainkban igen sok szó esik a rendkívülien munkai igényes nevelővágások korszerű módszereiről. A tisztítások jelentős hányada egyelőre még jórészt értéktelen faanyagot ad, de a munkákra történő költségráfordítások (a művelet többször is elvégezzük) elérhetik a 8—10 ezer forintot is. Természetesen a munkai igényességük egyéb problémákat is felvet (munkaerőhiány, bértömegmond, nehéz munka stb.). Az ültetési hálózat megválasztása, a széles sortávolságok alkalmazása, az ezzel összefüggő *tőszámcsökkentés* jelentős lépések a nevelővágási munkák hatékonyságának növelése érdekében.

A mechanikus, a *szematikus nevelővágási módszerek* és az ezekben történő gépi alkalmazási lehetőségek nem lebecsülendő értékű megoldások a hatékony munkát illetően. A kémiai szerek használata is sok esetben előremozdíthatja a racionális és jövedelmező feladatvégzéseket.

Nemcsak az elmondottak adnak lehetőséget a felvetett, vagy a nem említett problémák megoldásához. Az élőfatermesztés hatékonyságának növelésére fordított, igen jelentős szellemi és anyagi erőfeszítések fokozatosan, de meghozzák eredményüket.

Dr. Szabó Károly:

A FŰRÉSZIPAR, A FAFELDOLGOZÁS GAZDASÁGOSSÁGA

Az ipari termelés akkor gazdaságos, ha olyan nyereséget hoz, amely hosszabb távon teszi a termelő szervezetet anyagilag érdekeltté mind személyi, mind tárgyi vonatkozásban. Az 1968-ban életbe léptetett új gazdaságirányítási rendszer legfőbb célkitűzése is az volt, hogy olyan új termelői árrendszert alkosson, amellyel elérhető az ipari termelés gazdaságosságának előbb említett feltétele.